

Yhdessä tehden -Tukea, tekoja ja hyvinvointia

Tiivistelmä

Yhdessä tehden -Tukea, tekoja ja hyvinvointia hanke

Kirkkopalvelut ry ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun sote mahdollistivat maksukorttien jakamisen noin 200 kumppanin (ev.lut. seurakunnat, jäsenyhteisöt + paikalliset järjestöt) kautta. Yhteistyöllä saavutettiin laaja vaikuttavuus.

Kirkkopalvelut ry jakaa ruokakortit evankelilaisluterilaisille seurakunnille. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun sote ei jakanut kortteja suoraan itse asiakkaille, vaan jakelu tapahtui yhteistyössä olevien järjestöjen/pienien toimijoiden kautta.

Tavoitteemme oli, että hankkeella saadaan aikaan seuraavat välittömät tavoitteet ja tulokset:

1. Hanke tavoittaa aineellista apua tarvitsevia henkilöitä
2. Tavoitettujen henkilöiden taloudellinen tilanne kohenee ja köyhyyden negatiiviset vaikutukset vähenevät.
3. Kohentunut taloudellinen tilanne mahdollistaa yksilöiden perustarpeiden toteutumisen, lisää koettua hyvinvointia sekä vähentää päivittäisestä toimeentulosta huolehtimisen aiheuttavaa huolta ja stressiä.
4. Kohderyhmien henkilöt ohjataan saamaan liitännäistoimen kautta kohdennetusti tukea juuri niihin tuen tarpeisiin, joita heidän osaltaan anonyymikyselyllä on tunnistettu.

Hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutettiin erinomaisesti.

Siun soten jakoi oman tavoitteensa mukaisesti kaikki 4650 kappaletta ruokakortteja. Välittöminä tuloksina mainittiin hankesuunnitelmassa myös niiden henkilöiden tavoittaminen, jotka eivät ohjautu muutoin avun piiriin. Järjestötoimijoille tehty kysely tuki tätä havaintoa ja avun piiriin oli ohjautunut tahoja, jotka muutoin olisivat voineet jäädä julkisen sektorin avun ulkopuolelle. Ajatuksena oli, että myös perheenjäsenet voivat löytää vertaisryhmiä. Järjestöjen palautteen mukaan toimintaan on ohjautunut myös avunhakijoiden perheenjäseniä esimerkkinä lastenkerhot, nuorten kahvilatoiminta.

Hankkeessa saavutettiin varsinaiset kohderyhmät hyvin. Hankkeen kohderyhmä on ollut koko hankkeen ajan työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat pienituloiset aikuiset sekä heidän perheenjäsenensä, yleensä alle 18-vuotiaat lapset. Monet heistä kuuluivat köyhyys ja -syrjäytymisriskin uhan alle ja monella heistä ilmeni kaikilla elämän osa-alueilla erilaajuisia haasteita; arjessa jaksamista, työttömyyttä tai esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä yksinäisyyttä.

Ukrainan sota on vaikuttanut merkittävästi loppukäyttäjien kohderyhmään lisäten pakolaisten kolmansien maiden kansalaisten lukumäärää avunsaajissa.

Liitännäistoimiin osallistujien määrä oli huomattavasti arvioitua korkeampi. Korttien saajat myös kertoivat korttien auttaneen heitä taloudellisessa tilanteessa. Liitännäistoimien avulla on lisätty tietoisuutta eri palveluista ja saatu ihmisiä myös osittain sitoutettua järjestöjen toimintaan.

Monelle ruokakortti on ollut hävikkiruokajakelun lisäksi ainoa selviytymiskeino arjessa, joten sen merkitys on ollut valtava ja tästä avusta on kohderyhmä antanut paljon kiitosta. Nuoret erityisesti kertoivat sosiaalisesta eristäytymisestään ja vaikeudesta päästä työelämän- tai opiskelun piiriin, mikäli tarvittava koulutus tai työkokemus puuttui. Tukien leikkaaminen on vaikuttanut negatiivisesti monen arkeen ja aiheuttanut täten negatiivisen kierteen.

Järjestöt arvioivat, että korttien jakamisen kautta on tavoitettu henkilöitä, jotka muuten olisivat jääneet pois avun piiristä. Tällaisia ryhmiä ovat esim. Asunnottomat, vanhukset, mielenterveyden haasteista kärsivät asiakkaat, suurperheet ja ihmiset, joilla ei ole oikeutta sosiaaliturvaan. Järjestöt kokivat, että avuntarvitsijat ovat sitoutuneet liitännäistoimiin hyvin. Tämä näkyy myös indikaattoritiedoissa

Working together - Support, actions and well-being

Kirkkopalvelut ry and the Wellbeing services county of North Karelia (Siun sote) facilitated the distribution of prepaid grocery cards through a network of approximately 200 partner entities, including Evangelical Lutheran parishes, member organizations, and local non-governmental organizations. This collaborative approach enabled broad outreach and significant impact across the region.

Kirkkopalvelut ry was responsible for distributing the grocery cards to Evangelical Lutheran parishes. Siun sote did not distribute the cards directly to individual recipients; instead, the distribution was carried out via affiliated organizations and smaller community actors.

The primary objective of the project was to achieve the following immediate goals and outcomes:

1. The project successfully reaches individuals in need of material assistance.
2. The financial situation of those reached improves, thereby mitigating the adverse effects of poverty.
3. Improved financial stability enables individuals to meet their basic needs, enhances perceived well-being, and reduces the stress and anxiety associated with daily subsistence.
4. Target group members are guided—through supplementary activities—to receive tailored support based on needs identified via anonymous surveys.

The goals outlined in the project plan were achieved with exceptional success.

In alignment with its stated objective, Siun sote distributed all 4,650 grocery cards. One of the immediate outcomes identified in the project plan was the successful outreach to individuals who would not otherwise access available support services. A survey conducted among participating organizations confirmed this observation: aid was extended to individuals who might have remained outside the scope of public sector assistance.

The initiative also aimed to facilitate peer group connections for family members of aid recipients. Feedback from organizations indicated that family members were indeed engaged in related activities, such as children's clubs and youth café programs.

The project successfully reached its intended target populations. Throughout its implementation, the initiative focused on unemployed and economically disadvantaged adults outside the labor market, as well as their family members—primarily children under the age of 18. Many beneficiaries were at risk of poverty and social exclusion, facing multifaceted challenges in their daily lives, including difficulties coping with everyday responsibilities, unemployment, mental health and substance abuse issues, and social isolation.

The war in Ukraine has had a notable impact on the composition of the beneficiary group, contributing to an increase in the number of refugees and third-country nationals receiving assistance.

Participation in supplementary activities significantly exceeded initial projections. Recipients reported that the grocery cards provided meaningful financial relief. These complementary efforts also enhanced awareness of available services and fostered increased engagement with community organizations. For many individuals, the grocery card—alongside surplus food distribution—served as a critical lifeline in managing daily life. The support was highly valued by the target group. Young adults, in particular, expressed feelings of social isolation and difficulty accessing employment or education due to a lack of qualifications or work experience. Reductions in social benefits have had a detrimental effect on many households, often triggering a cycle of hardship.

Partner organizations reported that the card distribution enabled outreach to individuals who might otherwise have remained outside the scope of available support services. These groups included persons experiencing homelessness, elderly individuals, those with mental health challenges, large families, and individuals without access to social security. Organizations also observed strong commitment among beneficiaries to participate in supplementary activities, as reflected in project indicator data.

Hankkeen toteutus, tulokset ja vaikutukset

Saavutettiin hankesuunnitelmassa esitetty kohderyhmä vai tuliko siihen muutoksia? Oliko muita toteutukseen liittyviä muutoksia?

Hankkeessa saavutettiin varsinaiset kohderyhmät hyvin. Hankkeen kohderyhmä on ollut koko hankkeen ajan työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat pienituloiset aikuiset sekä heidän perheenjäsenensä, yleensä alle 18-vuotiaat lapset. Monet heistä kuuluivat köyhyys ja -syrjäytymisriskin uhan alle ja monella heistä ilmeni kaikilla elämän osa-alueilla erilaajuisia haasteita; arjessa jaksamista, työttömyyttä tai esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä yksinäisyyttä.

Miten kohderyhmä koki hankkeen? Millaista palautetta kohderyhmältä on saatu?

Avunsaajat ovat olleet erittäin kiitollisia ruokakorteista ja tuoneet tätä esille koko hankkeen ajan. Ruokakortti on antanut monelle pienituloiselle mahdollisuuden esimerkiksi ostaa tarvittavat talvikengät lapselle tai ostaa loppukuusta tarvittavat hygieniatarvikkeet tai loppukuun ruoat, joihin heillä ei olisi ollut muuten varaa. Ruokakortti on mahdollistanut rahan jäämisen myös muihin tarvittaviin hyödykkeisiin, kuten lääkkeisiin. Monella pienituloisella on haasteita ostaa tarvittavaa lääkitystä terveydellisiin ja mielenterveysongelmiin. Pienituloisille ruokakortti on ollut hävikkiruokajakelun lisäksi ainoa selviytymiskeino arjessa, joten sen merkitys on ollut valtava ja tästä avusta on kohderyhmä antanut paljon kiitosta.

Korttien liitännäistoimet ovat myös tuoneet tarvittavaa rutiinia ja mahdollistaneet sosiaalisia kohtaamisia avunsaajien kesken. Moni on ollut kiitollinen, jos on pystynyt esim. osallistumaan vapaaehtoisena kirpputoritoimintaa tai muuhun sosiaalista kanssakäymistä tukevaan liitännäistoimintaan paikallistoimijoiden pisteissä. Liitännäistoiminnan ja erityisesti kahdenkeskisten keskusteluiden kautta syrjäytyneet ihmiset ovat saaneet tarvittavaa henkistä tukea ja positiivista vaikutusta arjessa jaksamiseen. Monesti juuri pelkkä keskustelu on tuonut apua, kun on joku, joka kuuntelee huolet ja murheet. Liitännäistoimien kautta avunsaajat ovat saaneet taloudellisen tuen lisäksi ohjausta ja tukea muiden palveluiden piiriin. Usealla voimavarat hakea apua ovat alentuneet ja hankkeen avulla moni on saanut jalkaa oven väliin mistä muita palveluita (mm. mielenterveyspalvelut, te-palvelut, opintoihin- ja työllisyyteen liittyvät palvelut) voi saada.

Tässä lainattu vastaus järjestöille tehdystä palautekyselystä: "Kortteja on jaettu matalankynnyksen toimipisteessä, missä on ollut mahdollisuus saada ohjausta ja neuvontaa sekä on voinut osallistua kaikille avoimiin ja maksuttomiin kerhoihin, kahvilatoimintaan, retkiin tai taidetuokioihin. Osallistujilla on ollut mahdollisuus myös itse vaikuttaa, millaista toimintaa on järjestetty."

Korttien riittämättömyys on kuitenkin joissain tilanteissa aiheuttanut pahaa mieltä sekä aggressiivista käytöstä, mikä on epätietoisuudessa ja ahdingossa olevien henkilöiden kohdalla ymmärrettävääkin. Koska hankkeessa jaettiin kortteja anonymisti, aiheutti tämä mahdollisesti väärinkäytöstä, jolloin korttia yritettiin hakea useamman kerran samasta paikasta tai useasta toimipisteistä missä kortteja annettiin. Mikäli näin on päässyt käymään, on tämä tietenkin aiheuttanut närkästystä ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta avunsaajissa, jotka ovat sitten jääneet ilman korttia, kun määrät ovat niin pienet.

Pääosin hanke on kuitenkin saanut paljon kiitosta ja pienikin rahallinen apu on ollut tarpeen jokaiselle avunsaajalle. Mahdollisuus itse päättää, mitä ruokaa kortilla voi ostaa on myös ollut positiivinen asia. Avunsaajat ovat korostaneet palautteissa, että ruokakortit ovat mahdollistaneet yksilölliset valinnat, mikäli avunsaajalla on erityisruokavalio tai ruokarajoitteita. Tällöin henkilö pystyy kortin avulla vaikuttamaan ostoksiinsa paremmin kuin esimerkiksi valmiilla ruokakassilla tai hävikkiruokajako tilaisuuksissa.

Miten hanke vastasi hankesuunnitelmassa esitettyyn tarpeeseen? Ilmenikö toteutuksen aikana uusia tarpeita?

Pohjois-Karjalan tilanne työttömyyden ja sairauksien osalta on erityisen haasteellinen ja myös ruoka-avun tarpeen oletettiin olevan alueella suurta. Hankkeen tavoitteena oli tavoittaa köyhydestä ja muista haasteista kärsiviä asiakkaita ja tarjota apua ruokakorttien ja liitännäistoimien kautta. Varsin pian hankkeen suunnitteluvaiheessa päätettiin ottaa järjestöt mukaan kumppaneiksi jakamaan ruokakortteja. Järjestöt ovat matalankynnyksen kohtaamispaikkoja ja totuneita ruoka-avun jakamiseen, joten kohderyhmä oli heille luontevasti tavoitettavissa. Yksinään hyvinvointialue olisi ollut liian pieni toteuttaja, joten lähdimme kartoittamaan sopivaa yhteistyökumppania. Erilaisten kontaktien kautta otimme yhteyttä Kirkkopalvelut ry:n ja löysimme nopeasti yhteisen intressin korttien jakamiseen.

Ruoka-avussa asioinnin taustalla on usein moninaisia syitä, mutta yleisin on köyhyys- ja syrjäytymisriskissä eläminen. Kun ruoka-avulla ei vähenevän hävikin myötä voida auttaa kaikkia avun tarvisijoita, on tärkeää, että apua voidaan täydentää taloudellisella tuella. Ruoka-avun kautta saadaan samalla lisättyä palvelutietoisuutta- ja myönteisyyttä sekä madallettua ihmisten kynnystä ottaa yhteiskunnan eri toimijoiden moninaista apua vastaan. Toiminta on myös ennaltaehkäisevää siinä määrin, että joskus tukea tarvitsevien ihmisten tilanne voi olla hyvinkin pienestä kiinni. Tällöin jo pienelläkin tuella mm. liitännäistoimiin osallistumalla voidaan saada merkittäviä hyvinvointimuutoksia aikaan tai estää tilanteiden merkittävä heikentyminen.

Keskusteluapu on ollut erittäin merkittävä tekijä monelle avunsaajalle, ja tämä on korostunut palautteiden ja kohtaamisten yhteydessä. Monelle ruokakortin hakeminen on ollut ainoa sosiaalinen kohtaaminen ja tällöin jopa keskeinen hyvinvointia ylläpitävä hetki arjessa.

Nuoret erityisesti kertoivat sosiaalisesta eristäytymisestäään ja vaikeudesta päästä työelämän- tai opiskelun piiriin, mikäli tarvittava koulutus tai työkokemus puuttui. Tukien leikkaaminen on vaikuttanut negatiivisesti monen arkeen ja aiheuttanut täten oravanpyörän.

Järjestöt arvioivat, että korttien jakamisen kautta on tavoitettu henkilöitä, jotka muuten olisivat jääneet pois avun piiristä. Tällaisia ryhmiä ovat esim. Asunnottomat, vanhukset, mielenterveyden haasteista kärsivät asiakkaat, suurperheet ja ihmiset, joilla ei ole oikeutta sosiaaliturvaan.

Järjestöt kokivat, että avuntarvitsijat ovat sitoutuneet liitännäistoimiin hyvin. Tämä näkyy myös indikaattoritiedoissa. Ihmiset ovat tulleet mukaan järjestöjen toimintoihin muulloinkin tai joissain tapauksissa jopa lähteneet itse vapaaehtoistomijoiksi. Liitännäistomien kautta tehtävä työ on koettu hedelmälliseksi. Joskin aina on myös henkilöitä, jotka ovat tulleet hakemaan vain kortin.

Viestintä korttien jakamiseen liittyen aiheutti monenlaista haastetta, kortteja tuli jakaa liitännäistomien yhteydessä, mutta usein tieto korteista levisi puskaradion kautta. Tämä aiheutti järjestöille ikäviä tilanteita, kun avun tarvitsijat vaativat kortteja itselleen ja heitä oli liikaa kortteihin nähden. Tähän ratkaisuksi otettiin käyttöön ajanvaraus. Näin korttien jakajat pystyivät hallitsemaan tilannetta. Myös indikaattoritietojen kerääminen herätti kysymyksiä, sillä samanaikaisesti kortin jakajan tuli pysyä anonyyminä. Tästä kävimme usein keskusteluja järjestöjen kanssa.

Järjestöt saivat ilmoittaa haettavien korttien määrän hankkeen valmisteluvaiheessa. Kortteja olisi mennyt joissakin tapauksissa enemmän kuin niin ennakoitiin ja toisaalta jotkut kokivat, että olivat arvioineet korttien määrän itselleen liian suureksi. Näin saimme annettua kortteja enemmän niille tahoille, jotka olivat alkuvaiheessa arvioineet korttien liian pieneksi.

Miten hankesuunnitelmassa esitetyt laadulliset tavoitteet toteutuivat?

Hankkeen tavoitteiksi asetettiin:

1. Hankkeen aikana jaetaan 75 000 maksukorttia (a 40e) kaikkein heikoimmassa asemassa oleville.
2. Toiminta tavoittaa hankkeen aikana 130 000 ihmistä.
3. Liitännäistoimiin osallistuu noin 30 % kaikista maksukortin saaneista henkilöistä.
4. Toimintaan osallistuvien henkilöiden elämänhallinta- ja taloustaidot paranevat.
5. Toimintaan osallistuvat kokevat pärjäävänsä arjessa paremmin.
6. Toimintaan osallistuneiden tietoisuus ja ymmärrys yhteiskunnan eri palveluista ja etuuksista sekä järjestöjen tuen muodoista ja toiminnoista lisääntyy.
7. Toimintaan osallistuneet ymmärtävät terveellisen ruoan merkityksen hyvinvoinnilleen.

Hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet onnistuivat erittäin hyvin. Järjestöjen mukaan korttien avulla sai hyviä keskustelun avauksia, henkilöt tarttuivat palveluohjaukseen ja hakivat apua ns. Juurisyyhyn miten taloudellista tilannetta voitaisiin parantaa.

Liitännäistoimiin osallistujien määrä oli huomattavasti arvioitua korkeampi. Korttien saajat myös kertoivat korttien auttaneen heitä taloudellisessa tilanteessa. Liitännäistomien avulla on lisätty tietoisuutta eri palveluista ja saatu ihmisiä myös osittain sitoutettua toimintaan.

Siun soten jakoi oman tavoitteensa mukaisesti kaikki 4650 kappaletta ruokakortteja. Välittöminä tuloksina mainittiin hankesuunnitelmassa myös niiden henkilöiden tavoittaminen, jotka eivät ohjautu muutoin avun piiriin. Järjestötoimijoille tehty kysely tuki tätä havaintoa ja avun piiriin oli ohjautunut tahoja, jotka muutoin

olisivat voineet jäädä julkisen sektorin avun ulkopuolelle. Ajatuksena oli, että myös perheenjäsenet voivat löytää vertaisryhmiä. Järjestöjen palautteen mukaan toimintaan on ohjautunut myös avunhakijoiden perheenjäseniä esimerkkinä lastenkerhot, nuorten kahvilatoiminta.

Tavoitteemme oli, että hankkeella saadaan aikaan seuraavat välittömät tavoitteet ja tulokset:

1. Hanke tavoittaa aineellista apua tarvitsevia henkilöitä
2. Tavoitettujen henkilöiden taloudellinen tilanne kohenee ja köyhyyden negatiiviset vaikutukset vähenevät.
3. Kohentunut taloudellinen tilanne mahdollistaa yksilöiden perustarpeiden toteutumisen, lisää koettua hyvinvointia sekä vähentää päivittäisestä toimeentulosta huolehtimisen aiheuttavaa huolta ja stressiä.
4. Kohderyhmien henkilöt ohjataan saamaan liitännäistoimen kautta kohdennetusti tukea juuri niihin tuen tarpeisiin, joita heidän osaltaan anonyymikyselyllä on tunnistettu.

Nämä tavoitteen hankkeessa saavutettiin erinomaisesti.

Luokittele hankkeen laadullisten tavoitteiden saavuttamisen mukaan (valitse yksi)

1. Tavoitteet alitettiin. 2. Tavoitteet saavutettiin **3. Tavoitteet ylitettiin**

Minkä muutoksen hanke on tuonut hankesuunnitelmassa kuvattuun lähtötilaan?

Hankesuunnitelmassa kuvattiin kohderyhmän haasteita laajasti ja myös yhteiskunnalliset haasteet tunnistettiin. Hanke auttaa ja tukee kaikkein heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevia suomalaisia. Hanke vastaa näiden ihmisten akuutteihin taloudellisiin haasteisiin sekä auttaa heitä tunnistamaan omaan elämäänsä liittyvät kriittisimmät haasteet ja tuen tarpeet sekä tarjoaa näihin kohdennettua tukea ja apua. Toiminta on myös ennaltaehkäisevää siinä määrin, että joskus tukea tarvitsevien ihmisten tilanne voi olla hyvinkin pienestä kiinni. Tällöin jo pienelläkin tuella mm. liitännäistoimiin osallistumalla voidaan saada merkittäviä hyvinvointimuutoksia aikaan tai estää tilanteiden merkittävä heikentyminen.

Ruokakortit ovat antaneet hetkellistä taloudellista tukea pienituloisille ja työelämän ulkopuolella oleville. Hanke on tukenut heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevia avunsaajia tarjoamalla taloudellisen tuen lisäksi kohdennettuja liitännäistoimia kuten keskustelua apua ja ohjausta palveluiden pariin. Paikallistoimijat ovat tarjonneet tukea moninaisesti elämän kaikille osa-alueilla ja kaventaneet näin kynnystä ottaa yhteyttä ja apua vastaan eri toimijoilta. Hankkeen kautta avuntarvitsijoille on kerrottu alueen toimijoiden palveluista. Järjestöjen vastauksissa liitännäistoimiin liittyen on havaittu, että ihmiset ovat kiinnittyneet järjestöjen antamiin palveluihin ja jopa lähteneet itse toimimaan vapaaehtoisina. Tämä tukee avun tarvitsijoiden tilannetta myös hankkeen päättymisen jälkeen. Järjestöt arvioivat, että korttien jakelun myötä toiminnan piiriin on saatu useita henkilöitä lisää.

Hankkeen myötä ihmisten taloudellinen hätä, yksinäisyys, työttömyys ja muut vähävaraisuuteen liittyvät seikat ovat tulleet paremmin näkyviksi maakunnallisella tasolla. Arvion mukaan järjestöt ovat saaneet myös toisistaan tukea korttien jakamiseen liittyvissä haasteissa.

Päästiinkö toteutuksessa suunnitelmassa esitettyihin määrällisiin tavoitteisiin (indikaattorilukemat)? Mistä mahdolliset erot johtuvat?

Valitse määrällisten tavoitteiden toteutumista kuvaava vaihtoehto:

1. Tavoitteet alitettiin **2. Tavoitteet saavutettiin**. 3. Tavoitteet ylitettiin.

Arvioimme hankesuunnitelmassa, että loppukäyttäjien arvioitu kokonaismäärä olisi 10 000 loppukäyttäjää. Lopullinen lukumäärä oli 7505, eli jäimme arvioidusta vajavaiseksi. Arvioimme, että jokaista korttia kohden olisi noin 2,15 käyttäjää, mutta todellisuudessa yksittäisten hakijoiden määrä on ollut suurempi kuin olimme arvioineet. Tähän on varmasti myös vaikuttanut osakseen korttien väärinkäyttö, eli laitetaan jokainen perheenjäsen hakemaan oma korttinsa erikseen, jolloin kortille tulee vain yksi loppukäyttäjä. Voi olla, että loppukäyttäjien määrän vajaavaisuus selittyy myös sillä, että yli 65-vuotiaiden osuus avunsaajissa oli

korkeampi kuin arvioimme. Korttien jakajat ilmoittivatkin, että osa vanhemmista avunsaajista olivat leskiä ja yksinasuvia, jolloin kortti meni suuremmalla todennäköisyydellä yhden hengen talouteen.

Hankesuunnitelmassa arvioimme alle 18-vuotiaiden määrän olevan noin 1500 käyttäjää ja hankkeen lopulla tämä lukumäärä oli jopa 2132 henkilöä, lopullinen tilanne oli 142 % verrattuna tavoitteeseen. Kyselyiden ja palautteen mukaan paikallistoimijat kertoivat, että perheelliset ja erityisesti vanhemmat pienten lasten kanssa hakivat enemmän apua ja heidän lukumääränsä myös yllätti korttienjakajat. Tilanteeseen vaikutti kyselyiden mukaan selkeästi myös pakolaisten määrä, koska suurin osa tuli lastensa kanssa hakemaan ruoka-apua.

Ikäryhmittäin ennakoimme, että loppukäyttäjistä 18–29-vuotiaiden aikuisten määrä tulee jäämään pienemmäksi kuin alun perin arvioimme. Hankesuunnitelmassa arvioimme määräksi 5000 käyttäjää, mutta hankkeen aikana tavoitimme vain 1512 henkilöä eli saavutimme 38 % tavoitteesta. Tämä on tullut yllätyksenä niin meille kuin korttien jakajillekin. Toki yhdistykset, jotka suuntaavat toimintaansa suoraan nuoremmille, heillä kaikki avunsaajat kuuluvat tähän ikäryhmään, kun taas yhdistyksillä ja järjestöillä, joilla toiminta on suunnattu yleisesti ja julkisesti kaikille, suurin osa avunsaajista oli vanhempaa ikäpolvea ja lapsia. Ehkä tätä selittää myös se, että 18–29-vuotiaat eivät uskalla tai kykene erinäisten haasteiden takia palveluiden pariin. Joidenkin palautteiden pohjalta myös nimenomaan 18–40 ikähaarassa olevat kertoivat, että avunhaku oli heille iso kynnys ja jopa häpeä, joten voi olla, että tähän putoavat henkilöt eivät kehdanneet huonommuuden tunteen takia hakea apua ja siksi loppukäyttäjät tässä ikäryhmässä jäivät osakseen vajavaisiksi.

30–64 -vuotiaiden loppukäyttäjien lukumäärä oli hankesuunnitelman mukaan arvioitu 3500 määrään, mutta tästä jäimme vajaaksi vajaalla tuhannella, lopullinen määrä 2768. Tavoitimme 79 % arvioidusta. Vähintään 65-vuotiaiden loppukäyttäjien lukumäärä oli hankkeen loputtua 1093 hlö eli pääsimme arvioituun lukumäärään, joka oli hankesuunnitelmassamme n. 1000 henkilöä. Jakajien palautteiden pohjalta näiden kahden ikäryhmän arvioiminen oli joissain tilanteissa ollut hankalaa. Mikäli ikä ei tullut puheeksi esimerkiksi liitännäistoimen yhteydessä, oli joillekin jakajille haastavaa arvioida mihin ikäjakumaan avunsaaja kuului. Tämä on voinut aiheuttaa pientä jakaumaa näiden kahden loppukäyttäjien ryhmissä.

Arvioimme, että puolet loppukäyttäjistä olisi naisia. Ruokakorttien hakijoissa kuitenkin naisten määrä on osoittautunut ennakoitua vähäisemmäksi. Suunnitelmassa arvioimme lukumääräksi 5000 hlö ja lopullinen määrä oli 3193 hlö, eli noin 64 % tavoitteesta. Myös asunnottomien tai asuntomarkkinoilta syrjäytyneiden loppukäyttäjien lukumäärä jäi arvioitua matalammaksi, 400 arvioidusta tavoitimme 141 henkilöä. Joensuun Siniristi oli yksi toimija, joilla asunnottomien avunsaajien lukumäärä pysyi tasaisesti yllä. Heillä oli ennen hanketta jo yhdyspintaa tähän loppukäyttäjärühmään, joten ruokakorteista intoaminen on onnistunut kohderyhmään päin luontevasti toimijan osalta. Vammaisten loppukäyttäjien lukumäärä ja ulkomaalaistaustaisten ja vähemmistöihin kuuluvien loppukäyttäjien määrä on ollut arvioitua suurempi. Hankesuunnitelmassa arvoitiin vammaisten loppukäyttäjien osuus 100 hlö ja hankkeen aikana saavutimme 136 hlö. Ulkomaalaistaustaisten ja vähemmistöihin kuuluvat loppukäyttäjät olivat kyselyiden ja palautteiden pohjalta suurimmaksi osaksi romanikansalaisia. Arvioitu 1000 henkilöä nousi lopulta 1787 loppukäyttäjään. Palautteissa korostui puskaradion tehokkuus, mikä varmasti nostatti loppukäyttäjien lukumäärää koska suurempi määrä ihmisiä löysi avunpiiriin.

Erityisesti kolmansien maiden kansalaisten lukumäärä ylittyy todella suuresti ennakoidusta, ja tätä selittää juuri Ukrainan sota ja sotaa Suomeen paenneiden avuntarve. Kolmansien maiden kansalaiset lukumäärä on ylittänyt odotukset melkein kaikilla paikallistoimijoilla, suunnitelmassa arvioimme lukumäärän olevan noin 100hlö ja lopulta henkilömäärä nousi 1807 loppukäyttäjään. Pohjois-Karjalassa, Joensuussa sekä Lieksassa ja Liperissä on vastaanottokeskus ja heille on avusta informoitu hankkeen alussa, mikä on varmasti ollut vaikuttamassa tämän loppukäyttäjärühmän nousevaan lukumäärään.

Liitännäistoimiin on osallistunut noin 80 % eli huomattavasti enemmän kuin olimme hankesuunnitelmassa ennakoineet (30 %). Paikallisjärjestöt ja yhdistykset sekä seurakunnat ovat tehneet aktiivisesti työtä avuntarvitsijoiden auttamisessa ruokakorttien lisäksi. Tarjottu liitännäistoiminta on ollut monipuolista ja jo olemassa olevaa toimintaa, mikä on ollut asiakkaille tuttua ennen ruokakorttien jakamisen aloittamista, joten toiminnassa jatkaminen on ollut luontevaa. Moni paikallisjärjestö jakoi kortteja ainoastaan henkilökohtaisissa kohtaamisissa, jolloin on ollut automaattista ja luontevaa avunsaajalle osallistua liitännäistoimintaan, jolloin prosentuaalinen osallisuus on selkeästi korkeampi kuin hankesuunnitelmassa on arvioitu.

Miten asetetut määrälliset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta?

Vastausvaihtoehdot *Hyvin* / *Heikosti*

Alussa asetetut määrälliset tavoitteet ja toteutuneet määrälliset tavoitteet toivat mielenkiintoista tietoa, kenelle kortteja on tosiasiaa jaettu. Tämä antaa kuvaa maakunnan tilanteesta.

Liitännäistoimiin liittyvä tavoite ohjasi mielestämme korttien jakajia kiinnittämään huomiota liitännäistoimien tarjoamiseen. Indikaattori lomakkeen perusteella järjestöjen erilaiset kohderyhmät tulivat näkyviksi, joillakin korostui asunnottomien osuus tai esimerkiksi nuoret järjestön profiilin mukaisesti. Toisaalta korttien jakamisessa oli mukana myös toimijoita, jotka jakoivat kortteja kattavasti kaikille asiakasryhmille.

Määrälliset tavoitteet ovat toimineet tukena toiminnan kohdentamisessa oikeille asiakasryhmille.

Hankkeen hallinto

Toteutuiko hankkeen aikana ennakoituja tai muita riskejä ja miten niihin reagoitiin?

Heti hankkeen alussa törmäsimme jakotilanteissa ilmeneviin ongelmiin. Julkisen viestinnän jälkeen pienet toimijat ilmoittivat, että ihmisiä tuli hakemaan ruoka-apua massoittain, joka aiheutti pienien toimijoiden paikoilla kaaosta sekä pelkoa. Kortin saamatta jääneet henkilöt saattoivat käyttäytyä aggressiivisesti ja yksinään työtä tekevät ja kortteja jakavat kokivat nämä tilanteet kuormittavina ja joissain tilanteissa omaa henkeä uhkaavina. Kannustimme, että korttienjaot tapahtuisivat ajanvarauksin, jolloin kohtaamisia pystyisi hallinnoimaan paremmin, mutta valitettavasti moni raportoi, että silti ihmisiä saattoi ilmestyä busseittain toimipaikalle ovien taakse kortteja kysymään. Ajanvaraus kuitenkin osoittautui monelle ainoaksi vaihtoehdoksi saada kortteja jakoon oman jaksamisen ja turvallisuuden puitteissa.

Puskaradion toimivuus tuli ilmi hankkeen alkaessa, tämä aiheutti ihmisen ryntäämisen pienien toimijoiden toimipisteille. Melkein kaikki korttienjakajat joutuivat pidättäytymään tämän takia seuraavissa korttijaoissa viestinnästä esim. somessa tai jopa omilla verkkosivuillaan, ja siirtyivät omaan sisäiseen viestintään, suusta suuhun kertomiseen sekä esim. asiakastapaamisilla ruoka-avusta kertomiseen. Moni paikallistoimija antoi palautetta, että korttien kysyntä yllätti heidätkin ja määrät olivat lopulta aivan liian vähäiset avuntarpeeseen verraten, ja selkeästi kortteja olisi voinut olla enempi jaossa. Mutta koska toimijat työskentelivät pääsääntöisesti yksin ei heillä ollut edes mahdollisuutta ottaa lisää kortteja jaettaviksi, koska niihin kohdistuva työmäärä oli aivan liian kuormittavaa.

Ennakoitu riski, joka paikallistoimijoita mietitytti hankkeen aloittamisessa, oli korttien mahdollinen väärinkäyttö. Erityisesti anonymiteetti aiheutti hankkeen alussa hankaluutta paikallistoimijoiden keskuudessa koska heidän oli vaikea arvioida, oliko avunsaaja jo saanut kortin jostain toisesta pisteestä. Alkuvaiheessa tulikin esille tapauksissa, jossa henkilö oli käynyt useassa eri toimipaikassa hakemassa kortin itselleen. Näiden välttämiseksi, kannustimme paikallistoimijoita yhteydenpitoon toisiin toimijoihin ja yhteistyöhön korttienjakamiseen liittyen, mikä auttoi jatkossa väärinkäytösten estämisessä. Väärinkäytös vähentyi selkeästi myös ajanvarauksiin siirtymisen jälkeen. Ajanvarauksien kautta paikallistoimijat tutustuivat paremmin avunsaajan kokonaisvaltaiseen tilanteeseen ja tällöin on toimijoilla ollut helpompi arvioida avunsaajan kortintarve.

Pyrimme vastaamaan järjestöjen kysymyksiin mahdollisimman pikaisesti. Yhdessä teimme esim. Uusia kieliversioita ja ohjeita asiakkaille sekä reagoimme tilanteisiin niiden eteen tullessa. Useat kysymykset olivat kaikille uusia, joten niihin ei ollut valmiita vastauksia. Tämä edellytti selvittelytyötä niin saatujen ohjeiden osalta kuin yhteydenpitoa ruokavirastoon. Etenkin alkuvaiheessa näiden haasteiden ratkaiseminen työllisti paljon. Ohjeisiin olisi kaivattu selkeyttä ja palautteissa mainittiin, että niiden noudattaminen oli myös osittain vaikeaa kuten vaikkapa viestimiseen liittyvät ohjeet.